

Asia: VN/13385/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja varojen arvostamisesta verotuksessa annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja varojen arvostamisesta verotuksessa annetun lain muuttamisesta

1. Osakevaihtojärjestelyjen huomioiminen osinkoverotuksessa

Esityksen tavoitteena on pyrkiä estämään osinkoverotuksen minimoiminen epätarkoituksenmukaisten osakevaihtojärjestelyjen avulla. Käytännössä kyse on tilanteesta, jossa osakevaihdolla on luotu holdingyhtiörakenne yhden henkilön tai lähipiirin kesken yksinomaan tai pääasiassa nettovarallisuuden ja siten ns. huojennetun osingon määrän kasvattamiseksi. Keskuskauppakamari katsoo, että esitysluonnoksen tavoite poistaa osakevaihtoon liittyvä veroetu kyseisissä tilanteissa on sinänsä johdonmukainen nykyisen osinkoverojärjestelmän perusrakenteen (nettovarallisuussidonnaisuus) hyväksyttävyyden näkökulmasta.

Nyt ehdotettuun muutokseen liittyy kuitenkin useita ongelmia, jotka tulisi ratkaista jatkovalmistelussa ennen esityksen antamista Eduskunnalle. Ongelmat liittyvät:

- * säännöksen liian laajaan ja epäselvään soveltamisalaan;
- * osakkeiden arvostaminen alkuperäiseen hankintamenoön saattaa johtaa tilanteeseen, jossa hankittavan yhtiön nettovarallisuus ei tule huomioitua hankkivan yhtiön osakkeiden matemaattisessa arvossa vertailuarvon ns. jarrusäännön vuoksi;
- * muutoksen taannehtiviin vaikutuksiin jopa lähes vuosikymmen aiemmin tehtyihin järjestelyihin.

Ehdotetun muutoksen vaikutukset tulisi tarkemmin rajata vain osakevaihtoon liittyvän veroedun poistamiseen (hankittavien osakkeiden arvostaminen käypään arvoon) tilanteissa, joissa voidaan kohtuudella olettaa osinkoverotuksen minimoinnin olevan pääasiallinen syy osakevaihdon toteuttamiseen yhden henkilön tai tämän lähipiirin toimesta. Muutoksella ei missään tapauksessa tulisi haitata tai estää muiden liiketaloudellisesti perusteltujen osakevaihtojärjestelyjen toteuttamista.

1.1 Liian laaja ja epäselvä soveltamisala

Esitysluonnoksen mukaan muutosta sovellettaisiin ”jos osakevaihdon osapuolet ovat etuyhteydessä toisiinsa”. Esityksen mukaan ”osakevaihdon osapuolet ovat etuyhteydessä toisiinsa, jos osakevaihdon osapuolella yksin tai yhdessä lähipiirinsä kanssa on toisessa osapuolella määräysvalta tai kolmannella osapuolella on yksin tai yhdessä lähipiirinsä kanssa määräysvalta molemmissa osapuolissa.” Määräysvallan katsottaisiin täyttyvän myös ”mikäli säännöksessä tarkoitettu määräysvalta tai yli 50 %:n osakeomistus täyttyisi osakevaihdon seurauksena”. Käytännössä viimeksi mainittu edellytys täyttyisi aina, koska osakevaihdon edellytyksenä on, että hankkiva yhtiö omistaa tai saa osakevaihdon seurauksena yli 50 %:n osuuden kohdeyhtiöstä.

Soveltamisala tulisi määritellä lain tavoitteen mukaisesti huomattavasti suppeammaksi. Ratkaisevaa tulisi olla se, että osapuolilla eli kohdeyhtiöllä ja hankkivalla yhtiöllä on ennen osakevaihtoa riittävän läheinen yhteys toisiinsa. Riittävän läheisenä yhteytenä tulisi pitää sitä, että kohdeyhtiöllä ja hankkivalla yhtiöllä on sama omistaja tai omistajan lähipiiriin kuuluvat omistajat. Huomioon voidaan ottaa myös lähipiirin välilliset omistukset ehdotuksessa esitetyllä tavalla. ”Osapuolten” ja ”lähipiirin” käsitteet tulisi kuitenkin täsmentää esityksessä, jotta tästä ei aiheutuisi tulkintaongelmia.

1.2 Osakkeiden arvostaminen alkuperäiseen hankintamenoon ja arvovertailu jarrusääntöineen

Esitysluonnoksessa on esitetty, että nettovarallisuuslaskennassa osakevaihdoilla hankittujen osakkeiden hankintameno pidettäisiin käyvän arvon sijaan osakkeiden alkuperäistä hankintamenoa. Osakevaihtoa edeltävä poistamaton hankintameno huomioitaisiin myös ns.

arvovertailua tehtäessä, jolloin osakkeet voitaisiin vaihtoehtoisesti arvostaa ns. vertailuarvoon, jos kaikkien arvovertailussa huomioitavan omaisuuden yhteenlasketut vertailuarvot ylittävät kyseisen omaisuuden poistamattomat hankintamenot. Listaamattoman osakeyhtiön osakkeen vertailuarvoa koskee kuitenkin ns. jarrusääntö, jonka mukaan vertailuarvo saa olla enintään 50 % edellisen vuoden vertailuarvoa korkeampi (ArvL 5 § 2 mom.).

Keskuskauppakamari esittää huolensa siitä, että ehdotettu muutos voi joissain tilanteissa johtaa siihen, että osakevaihdon kohteena olleen yhtiön nettovarallisuus jää tosiasiasa huomioimatta kokonaan tai osittain nettovarallisuuskalkulaatiossa. Tällainen tilanne syntyy, jos kohdeyhtiön osakkeiden alkuperäinen hankintameno on pieni ja vertailuarvokin jää ns. jarrusäännön vuoksi merkittävästi alemmaksi kuin osakkeiden kalkulaation matemaattinen arvo (eli yhtiön nettovarallisuus jaettuna ulkona olevien osakkeiden määrällä).

Esimerkki. Osakeyhtiö A on perustettu vuonna 2024 ilman osakepääomaa. A:lla on 100 osaketta. Osakeyhtiö B on hankkinut A:n osakkeet osakevaihdoilla kesällä 2024. A:n nettovarallisuus vuoden 2024 lopussa on 10 000 euroa ja 2025 lopussa 100 000 euroa.

B:n vuoden 2024 nettovarallisuutta laskettaessa A:n osakkeiden vertailuarvoksi katsotaan 0 euroa (ArVL 10 §).

B:n vuoden 2025 nettovarallisuutta laskettaessa A:n osakkeiden vertailuarvoksi katsotaan jarrusäännöstä johtuen 5 000 euroa (ArVL 5 § 2 mom.).

B:n vuoden 2026 nettovarallisuutta laskettaessa A:n osakkeiden vertailuarvoksi katsotaan jarrusäännöstä johtuen 7 500 euroa (ArVL 5 § 2 mom.)

Lain tavoitteena tulee olla yksinomaan osakevaihdoissa hankittujen osakkeiden käypään arvoon arvostamisesta aiheutuvan edun poistaminen nettovarallisuuskalkulaatiossa. Keskuskauppakamari katsoo, että jatkovalmistelussa tulee varmistua siitä, ettei lainmuutoksesta aiheudu tosiasiallista estettä liiketaloudellisesti perusteltujen holdingyhtiörakenteiden muodostamiselle osakevaihdoilla. Periaatteena tulisi olla se, että osakevaihdoissa hankittujen osakkeiden arvo vastaisi aina vähintään niiden nettovarallisuuden perusteella laskettavaa matemaattista arvoa (tai vaihtoehtoisesti vertailuarvoa ilman jarrusäännön pienentävää vaikutusta), jolloin osakevaihdoista ei aiheutuisi edellä mainittua etua mutta ei myöskään haittaa verrattuna tilanteeseen, jossa osakevaihtoa ei toteutettaisi.

1.3 Liian pitkälle ulottuvat taannehtivat vaikutukset

Esitysluonnoksen mukaan ehdotetussa muutoksessa ei ole kyse taannehtivasta lainsäädännöstä, koska se kohdistuu ainoastaan lain voimaantulon jälkeen toteutettaviin liiketoimiin (osingonjako, tai osakkeiden luovutus ks. kohta 2). Ottaen kuitenkin huomioon esitysluonnoksen mukaisen soveltamisajan ehdotettu ulottuminen ajallisesti poikkeuksellisen pitkälle aina 1.1.2017 alkaen toteutettuihin osakevaihtojärjestelyihin, Keskuskauppakamari katsoo, että olisi perustellumpaa sitoa

soveltamisaika yleiseen kolmen vuoden verotuksen oikaisun määräaikaan lain voimaantulosta laskettuna.

2. Osakevaihdon hankittujen osakkeiden hankintameno luovutustilanteessa

Esityksen tavoitteena on pyrkiä estämään osinkoverotuksen minimoiminen epätarkoituksenmukaisten osakevaihtojärjestelyjen avulla. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi ei ole välttämätöntä muuttaa osakevaihdon hankittujen osakkeiden hankintameno määrääytymistä tuloverotuksessa nyt esitetyllä tavalla (ehdotettu EVL 52 f § 5 momentti).

Ehdotuksen mukaan osakevaihdon osakkeita hankkivan osakeyhtiön verotuksessa osakkeiden hankintameno pidettäisiin osakevaihtoa edeltävää poistamatonta hankintamenoa. Jos myöhempi luovutus täyttää EVL 6b §:n mukaiset verovapauden edellytykset, osakkeiden arvostamisella ei ole käytännön merkitystä. Erityisesti suppeamisteisissä holdingyhtiörakenteissa näin ei kuitenkaan aina ole, jolloin osakkeiden arvostamisella on olennainen merkitys luovutusvoiton määrää laskettaessa. Kuten esitysluonnoksen perusteluissa on mainittu, ehdotettu muutos voi joissain tilanteissa johtaa kaksinkertaiseen verotukseen, jos sama voitto tulee verotettua ensin holdingyhtiön tulona ja myöhemmin osakkeenomistajan tulona.

Hankintameno keinotekoiseen nostamiseen luovutusvoittoverotuksen minimoimiseksi osakevaihdon avulla voidaan puuttua ja on puututtu veron kiertämisestä koskevilla säännöksillä (KHO 2021:65). Tältä osin tilanne siis poikkeaa olennaisesti osinkoverotuksesta. Keskuskaupparekisteri katsoo, että muutoksen tarpeellisuus tulisi vielä uudelleenarvioida huolellisesti.

Siltä osin kuin muutosta ja sen taannehtivaa soveltamista pidetään välttämättömänä, säännöksen soveltamisalaa ja taannehtivuutta tulisi rajoittaa edellä esitetyllä tavalla (ks. kohdat 1.1 ja 1.3).

Perusteluissa olisi hyvä myös täsmentää tilanne, jossa hankkiva yhtiö tekee kohdeyhtiön oman pääoman sijoituksen osakevaihdon jälkeen. Tällainen sijoitus tulisi huomioida osakkeiden hankintamenoissa, jotta luovutusvoiton määrä ei nouse todellista korkeammaksi.

3. Osakevaihdon rahavastike

Keskuskaupparekisteri kannattaa esitystä osakevaihdon rahavastikkeen määrän nostamisesta nykyisestä 10 %:sta 50 %:iin.

Perusteita olisi kuitenkin myös rajan poistamiselle kokonaan Ruotsin ja Tanskan mallien mukaisesti, koska rahavastiketta vastaavalta osin vaihtoa kohdellaan joka tapauksessa veronalaisena luovutuksena. Keskuskauppakamari katsoo, että tätä vaihtoehtoa tulisi joka tapauksessa jatkoselvittää yritysjärjestelysäännösten kokonaisarvion yhteydessä.

4. Osakevaihto ETA:n ulkopuolisiin maihin

Keskuskauppakamari kannattaa esitystä osakevaihtosäännösten laajentamisesta koskemaan myös ETA-alueen ulkopuolisia maita.

ETA:n ulkopuoliselle veroneutraalille osakevaihdolle esitetään yhtenä lisäedellytyksenä kohdevaltion yhteisöverotuksen riittävää tasoa. Riittävänä verotuksen tasona pidettäisiin 15 %:n nimellistä yhteisöverokantaa. Perusteluista ei selviä, miksi verotuksen tasoksi on asetettu 15 %. Johdonmukaisempaa olisi käyttää rajana esimerkiksi 10 %, jota sovelletaan muun muassa EVL 6a §:n 2 momentissa tai suhdelukua 3/5 Suomen verotuksen tasosta kuten väliyhteisölaissa, jolloin myös Suomen yhteisöverokannan muutos tulisi huomioitua verotuksen tasovaatimuksessa. Tulkintaongelmien välttämiseksi on perusteltua, että verotuksen tasoa tarkastellaan yhtiöön sovellettavan nimellisen verokannan perusteella, kuten esityksen perusteluissa on todettu.

5. Vertailuarvon muutoksenhaku

Keskuskauppakamari kannattaa ehdotusta, jolla annetaan muutoksenhakuoikeus osakkeen vertailuarvoon myös osakeyhtiölle, jonka osakkeen arvosta on kysymys

6. Muita huomioita

Esitysluonnoksessa ei oteta kantaa sukupolvenvaihdoistilanteisiin, jotka toteutetaan osakevaihtojärjestelyn jälkeen. Sukupolvenvaihdokset edellyttävät pitkäjänteistä ja monivaiheista suunnittelua. Jatkovalmistelussa tulisi huolellisesti varmistua siitä, ettei ehdotetuilla muutoksilla haitata liiketaloudellisesti perustellun osakevaihdon toteuttamista osana sukupolvenvaihdosjärjestelyä. Esitysluonnoksessa ei myöskään mainita varainsiirtoverotusta osakevaihdon yhteydessä. Tältä osin esitysluonnosta tulisi täsmentää osakkeiden arvostamiseen varainsiirtoverotuksessa liittyvien epäselvyyksien välttämiseksi.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Johanna Sipola

Tomi Viitala

Varatoimitusjohtaja Johtava veroasiantuntija

Viitala Tomi

Keskuskauppakamari